

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Sinodul eparchial aradan.

(Continuare)

Să pune la ordinea zilei raportul delegațiunei congressuale în cauza despărțirii ierarchice — și Sinodul ia la cunoștință cu satisfacțiune raportul comisiunei congressuale; ér cu privire lu aucta școlară — Sinodul enunță susținerea și încassarea auctei școlare și în viitoriu avênd consistoriul a urma în cestiunea regulării restanțelor de auctă procedura de până aci. Ér la recercarea comitetului congressual sêrbesc să-i-sê răspundă, că biserica noastră în principiu nu are nimic în contră ca biserica sêrbescă în cauza sa proprie să facă representațiune cătră guvern.

După acêsta să pune la ordinea zilei raportul comisiunei bisericești, care prin raportorul ei P. Truța cetește raportul senatului bisericesc din carele să constată următoarele: la jurisdicțiunea consistoriului din Arad apartin 11 protopresbiterate, 1 mânăstire, 306 comune matre, 109 comune filii. Numêrul născuților în a. 1896 a fost de 15437; al rēposaiilor 11451 prin urmare poporațiunea apartinêtoare la consistoriul din Arad a crescut cu 3986 de suflete. Numêrul bisericilor din eparchie e 337. Parochii sistemisate 394. În decursul anului 1896 s'au îndeplinit 10 parochii vacante. Preoți în funcțiune au fost la finea anului 1896, 415. În decursul anului 1896 s'au reparat și renoit bisericile din Agriș, Sêrbi, Hălmagi, Belotint, Batta, Șistaroveț, Șag, și Chișoda. S'au edificat biserici nouă în Roșia, Șomoșcheș, Ohaba-Forgaci, Govoșdia, Soroșag, Parța și Sarcia-română. Sub edificare să află bisericile din Drauț, Crocna și Costeiu mure. La competența senatului bisericesc din Arad au încurs în decursul anului 1896, 1775 de piese, cari tôte s'au rezolvit și anume 1127 din ședință, érá 638 presidial. Ședințe a ținut senatul bisericesc în decursul anului trecut 23.

Ședința V.

S'a ținut la 23 Aprilie (5 Mai) 1897 la órele 4 p. m. Președinte: Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Ioan Meșian. Notariu: Dr. Teodor Popescu.

După ce să presentézá prin presidiu mai multe rugări intrate la adresa Sinodului — să continuă discusiunea asupra raportului comisiunei bisericești.

Senatul bisericesc din Arad arată în raportul sêu, că în decursul anului 1896 pacea religioasă a fost conturbată în 5 comune, în cari au trecut la alte confesiuni 577 de indiviși, foști credincioși ai bisericei nòstre. Tot acêl senat arată, că în decursul anului trecut au eșit din sinul bisericei nòstre 33 de indiviși, cari s'au dechiarat fără de confesiune, precum și că 71 de părechi n'au cerut binecuvêntarea bisericei la încheerea căsătoriei.

Raportul acesta a produs o vie discusiune în sinul Sinodului, privit fiind în Sinod ca un simptom, care impune organelor nòstre bisericești mai multă priveghere, și o îngrijire mai nimerită a afacerilor pastorale-spirituale. În cazul de față s'a vêdut adecă, că curentul materialistic, carele împiedecă astăzi lumea în desvoltare póte să devină primejdios și pentru credincioșii bisericei nòstre, dacă nu se vor lua de timpuriu mēsurile de lipsă pentru împiedecarea lui. S'a auđit adecă în Sinod unele voci și temeri, ca nu cumva să fie cauza la rēul arêtat din partea consistoriului din Arad și ținuta unora organe bisericești. Din parte competentă s'a răspuns însă, că pentru eruarea causeror s'a ordonat cercetare în tôte casurile ivite și consistoriul va procede conform rezultatului cercetărilor ordinate. S'a accentuat apoi în Sinod din partea unui deputat, că în adevêr merită cestiunea acêsta să fie studiată din tôte punctele de vedere, deóre-ce rēul ivit în casurile de neconfesionalitate și în casurile în cari nupturienții n'au cerut binecuvêntarea bisericei, are rădăcini adēnci în istoria popórelor, este formată în apusul Europei și va

trebui multă muncă și oboselă pentru-ca să putem apăra poporul de consecințele lui. Drept aceea Sinodul la propunerea deputatului Paul Rotariu însărcinează consistoriul din Arad, ca prin organele sale să erueze cauzele, să țină în evidență cauzele de această natură, și preste tot să întreprindă toți pașii de lipsă pentru întărirea poporului nostru în credința strămoșască.

Să pune la ordinea zilei raportul senatului bisericesc dela Oradea-mare. Din acest raport se vede, că numitul senat bisericesc a ținut în decursul anului 8 ședințe, în care a rezolvit 468 de piese; afară de ședință în mod presidial s'au rezolvit 215 piese. La jurisdicțiunea acestui consistoriu aparțin 6 protopresbiterate cu 242 parochii matre, și 116 comune filie. Numărul nou născuților în 1896 a fost de 9491; al răposaților 7201, de unde urmează un creșcământ de 2290. Poporațiunea aparținătoare la jurisdicțiunea consistoriului din Oradea-mare a fost de 183714. Numărul preoților în funcțiune pe teritoriul acestui consistoriu a fost la finea anului 1896, 219.

Ședința VI.

S'a ținut la 24 April (6 Mai) 1897 la orele 10 a. m. Președinte Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan I o a n M e ț i a n. Notariu: Dr. T r a i a n P u t i c i.

După-ce se prezintă prin presidiu mai multe petițiuni intrate la adresa Sinodului, cari se transpun diferitelor comisiuni spre studiere, se trece la ordinea zilei: referada comisiunei bisericești asupra rapórtelor ambelor consistorii din Arad și Oradea-mare, relative la înființarea fondurilor preoțești în comune. Raportorul comisiunei Petru Truța cetește a ceste rapórt, cât și cerculariele Prea Sântiei Sale Domnului Episcop diecesan de sub N-rul 7164/95 și N-rul 5954/96; și proiectul de regulament al Consistoriului din Oradea-mare. — Față de propunerea comisiunei, Sinodul după o desbatere mai îndelungată primește contrapropunerea făcută de deputatul Dr. Nicolae Oncu: Sinodul apróbă pașii deja făcuți și indegetați în cerculariele Prea Sântiei Sale Domnului Episcop diecesan, de sub N-rul 7164/95 și N-rul 5953/96 și invită ambele consistorii, să porceadă la deslegarea acestei cestiuni în direcțiunea esprimat prin cercularele suspomenite.

Petițiunea comunei Dobrești pentru concesiune de a puté colecta în întrégă diecesă în favórea ridicării unui nou edificiu școlar — la propunerea comisiunei bisericești — Sinodul o transpune consistoriului diecesan din Arad, că încât află de bine, să admită colectarea.

Parochia Pocola cere spre scopul edificării unei biserici ajutor bănesc și îndreptățirea de a puté colecta în întrégă diecesa. Comisiunea bisericescă propune — ér Sinodul decide, că în ce privește cererea pentru ajutor bănesc releagă acesta în com-

petența concernentului consistoriu din Oradea-mare; ér colectarea cerută o admite și cu executarea rógă pe Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan.

Urméază la ordinea zilei continuarea referadei comisiunei verificătore. Raportor Paul Rotariu. La cererea de concediu pe durata întregi sesiuni a deputatului Dr. Liviu Marcu din Lugoj, comisiunea propune — ér Sinodul decide: fiind actul electoral al deputatului Dr. Liviu Marcu ales în cercul XIV Birchis, în ordine să declară de verificat, ér concediul cerut i-sé acórdă.

Referitoriu la actul electoral preoțesc în cercul XVI Pesteș (Aleșd) atacat prin protest — comisiunea propune — ér Sinodul respingénd protestul ca întârziat, verifică pe deputatul ales Teodor Filip.

Actul electoral mirenesc în cercul II. Radna, nefiind atacat prin protest, la propunerea comisiunei. — Sinodul declară de verificat pe deputatul ales Ioan Beleş.

Referitoriu la actul electoral din cercul XV. preoțesc din Oradea-mare atacat prin protest, comisiunea propune: ca protestul să se considere ca neavenit, pe motivul, că alegătorii mireni nu au dreptul de a se ingera în actele electorale preoțești. În considerarea însă că din protocolul de alegere se ved defecte esențiale, cari după regulament pretind anularea alegerii — comisiunea propune anularea alegerii. Contra acestei propuneri deputatul Ignatiu Papp face propunere pentru verificare. Fiind însă timpul înaintat se închee și se anunță continuarea desbaterei în ședința proximă.

Ședința VII.

S'a ținut la 24 Aprile (6 Mai) 1897 la orele 4 p. m. Președinte Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan I o a n M e ț i a n u. Notariu Dr. T r a i a n P u t i c i.

La ordinea zilei se continuă desbaterea asupra actului de alegere preoțesc din Oradea-mare. La această cestiune iau cuvântul deputații: Nicolau Mladin, Vasiliu Paguba, Teodor Ceontea și Vincențiu Bebeș. După încheerea desbaterei cerénd 10 deputați votare nominală pentru verificarea deputatului preoțesc din Oradea-mare a Prea Cuvioșiei Sale vicariului episcopesc Iosif Goldiș, cu amandamentul făcut de d-nul Vincențiu Babeș: „fără a prejudeca încât privește cestiunea de disciplină bisericescă pendentă la Prea-Sântitul Sinod episcopesc“ votează 26 de deputați, 17 contra, 5 s'au abținut. După acesta se pune la ordinea zilei actul electoral din cercul mirenesc I. al Aradului atacat prin 7 proteste. Cu privire la acest act comisiunea verificătore prin referentul ei Paul Rotariu arată, că după-ce a constatat din acte, că dintre voturile cuprinse în singuraticile protocoale corecte și neescepționabile, Vasile Paguba a întrunit 609 de voturi, ér Aureliu Petroviciu

a întrunit 329 de voturi propune: a să declara de verificați deputații mirenești în acest cerc pe actualul period Vasiliu Paguba și Aureliu Petrovici; 6r consistoriul să însărcinează a cerceta protestele și a disciplina persoanele acuzate de abuz.

La cererea Sinodului raportorul Paul Rotariu cetește în întreg cuprinsul lor cele 7 proteste subșternute în contra acestui act electoral.

După cetire să desvöltă o discuțiune mai îndelungată, la care iau parte deputații Petru Truța, Dr. Nicolae Oncu și Moise Bocșan.

Fiind însă timpul înaintat ședința să ridică și continuarea desbaterii să amână pe ședința proximă.

(Va urma.)

Dăruiri pe sama S-telor biserici în anul 1896.

Din raportul senatului bis. din Arad, înregistram, că pe teritoriul acestui șconsistoriu s'au făcut în decursul anului următoarele dăruiri, și anume:

I. In protopopiatul Aradului.

1) Simion Gligor din Arad, a donat două flamuri pentru școlari și un prapore negru pentru înmormântări în preț de 65. fl.

2) Mitru Popoviciu din Micalaca a făcut o fundațiune de parastas în sumă de 200 fl. 6r Ana Comloșan a dăruit bisericeii două stihare preoteșci.

3) Mihaiu Ducan, Petru Rugean, Demetriu Rugean, Pascu Magdi, Georgiu Coti, Măriuța Bozgan în frunte cu parochul Sigismund Bozgan, toți din Măndruloc, au făcut bisericeii de acolo un dar de 170 fl. 6r preotésa Lucreția Bozgan un stichariu și o perdéuă.

4) Ioan Calușer din Semlac a făcut s. biserici pe spesele proprii un clopot în preț de 1125 fl.

5) Petru Precupaș din Nădlac a depus s. bisericeii de acolo 2 acții dela institutul „Albina“.

II. Protopopiatul Șiriei.

6) Poporénul Mihaiu Thin a dăruit pe sama s. bisericeii din Agriș un ornat în preț de 30 fl.

7) Anuța Ruja din Comloș a dăruit s. bisericeii o plastuiță frumósă.

8) În comuna Măderat s'au pus începutul unui fond ștolar pentru dotația preoților.

III. Protopopiatul Butenilor.

9) În comuna Almaș mai mulți poporeni au făcut un dar de 80 fl. în scopul renovării unui prapor.

10) Comuna Buteni, o cruce de p6tră în preț de 300 fl.

11) În Buteni părintele protopop Constantin Gurban a dăruit s. bisericeii două ornate în preț de 115 fl.

12) Bisericeii din B6rsa i-au dăruit poporénul Nichita Draga o evangeli6 în preț de 30 fl.

13) D-nul Dimitrie Curta notariu com. și soția Irina au dăruit s. bisericeii din Prăjesci un clopot în preț de 160 fl.

14) Oficiul protopopesc al Butenilor a făcut colectă pentru dearșii din Cil și Paiușeni în suma de 125 fl.

IV. Protopopiatul Halmagiului.

15) Pentru s. biserică din Halmagiu a dăruit D-nul Virgil Bogdan, ca deputat dieta! un potir de argint veritabil cu t6te apartinentele în preț de 156 fl.

V. Protopopiatul Belințului.

16) În comuna Ohaba-Forgaciu, mai mulți credincioși au contribuit la cump6rarea unui policandru.

17) În comuna Rachita poporénul Nicolae (Lița) Geja a cump6rat pentru s. biserică de acolo un policandru, ic6ne și stihare în preț de 176 fl., Toma Boldescu o cruce în preț de 125 fl. și Vasiliu Curuț a ridicat o cruce cu spesele de 50 fl.

18) În comuna Belinț credinciosul Damaschin Carabasiu și soția au donat pentru pingarea și provederea capelei din morminți de tot 415 fl.

VI. Protopopiatul Lipovei.

19) În comuna Comiat au contribuit mai mulți credincioși pentru procurarea unui prapor în preț de 38 fl.

20) De asemenea s'au făcut colecte și s'au adunat în Cuveșdia dela mai mulți poporeni pentru procurarea unui clopot 126 fl.

21) Il. Sa D-nul Zeno de Mocsonyi, a prov6d6t biserica din Ohaba-s6rbă cu cărți rituale în preț de 50 fl.

22) Ambrosie Popescu preot în Zabalțiu a dăruit bisericeii sale o evangeli6 și un apostol în preț de 24 fl.

23) Reposata Ana Muntean din Lipova a testat pe sama bisericeii de acolo 50 fl. 6r institutul „Lipovana“ a contribuit la renovarea turnului bisericeii din Lipova cu 250 fl.

VII. Tractul Timișorii.

24) D-nul conte Ioan Serényi proprietariu din Bucoveștiu a prov6d6t la s6rbătorile Nașcerii D-nului din 1896 doispredece școlari cu îmbrăcăminte în val6re de 70 fl. 6r oficianții domeniali au prov6d6t elevii săraci cu cărți.

25) În comuna Jadani au contribuit mai mulți poporeni la cump6rarea a doi prapori în preț de 100 fl.

26) În comuna Șag mai mulți poporeni și poporene au ornat s. prestol cu măsae frum6se cu stihare și cărți liturgice.

27) În comuna Utvin s'au aurit ripiđile tot prin contribuirea poporenilor.

28) În comuna Parța preotul cu inv6țatorul și alți fruntași au contribuit la pingarea iconostasului 6r Barbara Smidt a dăruit bisericeii două ic6ne.

VIII. In protopopiatul B.-Comloșului.

29) Pentru sf. biserică din Ecica-română a dăruit D-na Ana Magdu un policandru de bronz în preț de 27 fl.

30) Pentru sf. biserică din Sarcia a dăruit D-na preotésă Maria Nestoroviciu un ornat, Sava Albu un măsaui și Stana Miloș un sfeșnic în preț de 50 fl.

31) Mai mulți poporeni din Nereu au contribuit cu denarii lor pentru procurarea recerutelor cărți rituale, ér Lazar Mihaiu a făcut pe spesele proprii două scaune în biserică.

Prelegeri din Sintaxa română.

Noțiuni generale.

Sintaxa se ocupă cu studierea propozițiunii. Când vorbim sau scriem, tot-deauna ne exprimăm cugetările prin propozițiuni. Astfel când zicem: Bradul este un arbore, mai întâiu am cugetat ce-va despre brad și apoi această cugetare a noastră am exprimat-o printr'o propozițiune. Propozițiunea este deci exprimarea unei cugetări prin cuvinte (rostite cu graiul ori scrise). Dacă cugetarea noastră este exactă și logică, atunci și propozițiunea va cuprinde un adevăr nerăsturnabil. Dincontra, dacă din ori-ce cauză cugetarea noastră este greșită, tot așa va fi și propozițiunea, prin care o exprimăm. Dacă de ex. noi am zice: Sorele se învîrte în jurul pămîntului. Grecia este un imperiu. Pomiî înfloresc iarna, aceste propozițiuni inexacte ar dovedi, că cugetarea noastră este greșită și că nu avem cunoștințe temeinice asupra obiectelor, despre cari vorbim. De aceea se cere, ca înainte de a vorbi sau scrie, tot-deauna să cugetăm bine asupra obiectului și numai apoi să ne exprimăm; iar despre obiecte, asupra cărora nu avem cunoștințe lămurite, să nu vorbim sau scriem nici-când.

După formă propozițiunile se împart în simple și compuse.

Propozițiunea simplă exprimă o singură cugetare, iar cea compusă unesece într'un tot sintactic 2 sau mai multe cugetări, ce staū în ore-care legătură. Exemple:

I. Propozițiuni simple: Iarna vine pe crivăț călare (Alex.). Limba dulce mult aduce. Vinovatul negonit fuge. Lăcomia pierde omenia.

II. Propozițiuni compuse: Să scutură frunzele de nuc, vine vremea să mă duc (Emin.). Vîntul bate, câniî latră. Fricosul se sparie de umbră și se uită tot în urmă. Frumșetea vesteședesce, dar înțelepciunea cresce. Cine gonesce doi epurî, nu prinde nici-unul. Bate la feréstă iarna degerată, fruntea ei de sloiurî este încărcată (Alex.).

Sintaxa are deci 2 secțiuni: secțiunea I. tratéză despre propoziția simplă, iar secțiunea II despre propoziția compusă.

SECȚIUNEA I.

Propozițiunea simplă.

Cap I.

Părțile propozițiunii.

În fie-care propoziție deosebim 2 părți principale: subiect și predicat. Subiectul este partea propozițiunii, care ne arată ființa sau lucrul, despre care se vorbește, iar predicatul este acea parte a propoziției, care ne arată, ce se zice despre subiect. Exemple:

Subiect.	Predicat.
Copilul	plînge.
Pomiî	înfloresc.
Țăranul	ară.
Rîul	curge.

Propozițiunea, care are numai părțile principale, se chiamă propoziție simplă pură (curată).

Notă. Une-ori lipsesce din propoziție subiectul sau predicatul, subînțelegându-se. Exemple: Cine vorbește? Constantin (adecă: vorbește). Cine a sosit? Petru (adecă: a sosit). Ce lucréză sora ta? Țese (adecă: sora mea). Ce face Petru? Scrie (adecă: Petru).

Atari propozițiuni se numesc propozițiuni eliptice. Nu sint însă eliptice propozițiunile, cari au ca subiect un pronume pers. (V. Et. §. 57. obs. 3).

Deprinderea I. Cetiți propozițiunile următoare și spuneți, care este în fie-care din ele subiectul și care predicatul? Ea se cutremură în tot trupul (Sl.). Jos în vale curge rîul (id.). Ómenii ascultaū bucuros (id.). Poporeniî s'au pus în car (id.). Multe zile rîul sânge-a răvêrsat (Bol.). Domnul în tăcere chiamă cavaleriî (id.). Flacăra topesce satele din țară. (id.) M'apucă recî sudorî (Alex.). În viața mea avut-am un dor (id.). Un popor se întórce din marginea pierriî (id.). Margarita dela raiu a venit în zi de Maiu (id.). În al mieu sin rîde dulcea primăvară (id.).

Deprinderea II. Scrieți 10 propozițiuni simple pure, subliniînd în fie-care subiectul odată și predicatul de două-ori.

În propoziție afară de subiect și de predicat adese-ori se află și alte părți, cari amplifică înțelesul subiectului sau al predicatului. Atari părți, numite secundare, sint: atributul, complementul (direct și indirect) și determinările circumstanțiale. Dintre acestea compl. și determ. circ. amplifică înțelesul predicatului, iar atributul pôte determina atât subiectul, cât și predicatul. Propozițiunea, care afară de subiect și de predicat are și părți secundare, se numesce propoziție simplă amplificată. Exemple:

Copilul mic (atrib.) plînge. Pomiî înfloresc primăvara (determ. circ.). Țăranul ară pămîntul (compl.). Rîul curge repede (determ. circ.).

Notă. Propoziția simplă amplificată încă pôte fi eliptică, lipsindu-i vre-o parte principală sau secundară. Exemple: Pe cine așteptî? Pe Ioan (adecă: îl aștept.). Despre cine vorbiți? Despre prietinel nostru Negrea (adecă: vorbim). Învață bine fiul mieu? Învață (adecă: bine fiul D-tale). Care apostol a vîndut pe Isus Cristos? Iuda Isarioteanul (adecă: a vîndut pe Isus Cristos). Liniște! (adecă: să fie). Bună sêra! (adecă: îți poftesc).

Deprinderea III. Amplificați propozițiile următoare: Pasărele sbóră. Femeile torc. Trandafirul mirósé.

Lupul urlă. Pădurea înverdește. Andreiul sapă. Cucul cântă. Grădinarul altoește. Pescii trăesc. Zaharul se topește. Frunzele cad. Cireșele se coc. Apa îngheață. Vântul suflă. Timpul trece.

D e p r i n d e r e a IV. Analizați propozițiile următoare spunând, cari părți sînt subînțelese: După fapta plată. Bună dimineața! Înainte! În laturi! Tăcere! Destul! Încet! Tradare. Pace vouă. Sănătate bună!

D e p r i n d e r e a V. Scrieți 10 propos. simple amplificate, dintre cari 3 să fie tot-odată eliptice, și subliniați în fie-care din ele subiectul odată și predicatul de două ori.

Recapitulațiune.

(§. 1—4).

Ce ne învață sintaxa? Ce este propozițiunea? Cum se împart propozițiile după formă? Ce este propoziția simplă? Exemple. Ce este propoziția compusă? Exemple. Cari sînt părțile principale ale propoziției? Ce numim subiect? Ce numim predicat? Ce este propoziția simplă pură? Care propoziție simplă se zice amplificată? Exemple. Cari sînt părțile secundare ale propoziției? Ce este propoziția simplă eliptică? Exemple.

Cap. II.

Subiectul.

Subiectul se poate exprima:

1. Printr'un substantiv în nominativ: Poporul român își iubesc patria. Nicolae învață. Iarba crește. Timpul trece.

2. Printr'un nume substantival în nom. (pronume, numeral, adiectiv): Scumpul mult pierde. Amândoi sînt silitori. Tu ești fiul meu cel iubit. Mulți sînt chemați. Trei cetiași. Ai noștri se luptară vitejește. Fiecare poartă câte un răvaș pe spate. obraznicul mănâncă praznicul. Dreptul mai tot-deauna umblă cu capul spart.

3. Printr'un participiū: Nepoftitul scaun nu are iubitorii de adevăr sînt de stimat. Cele scrise de tine m'au îmbucurat foarte. Cel nemulțămît e nefericit.

4. Printr'un verb în infinitiv: A lucra este de lipsă. A cere nu este rușine. A minți nu se cuvine.

5. Printr'un adverb sau expresiune adverbială și în general prin orice subst. cu prepos.: Cel de sus le vede toate. Ceii fără prietini sînt nefericiți. Ce fac cei de acasă? Ceii din depărtare se văd mai rar. Ceii de omenie sînt stimați de toți. Ceii de trebă lucrează.

6. Prin prepos., conjuncție, interjecție, artic., sau orice semn ideografic: La este propoziție simplă. Căci este conjuncție causală. Vai este interjecțiune. D este o literă. Al este articol pronominal.

Nota 1. Despre exprimarea subiectului prin o propoziție întregă vezi §. 33.

Nota 2. Une-ori subiectul rămâne neexprimat. Acesta se întimplă: a) când subi. e pron. pers. de I. sau II. pers.: Vii la biserică? Aveți ce-va de mâncare? Măne plecăm. b) în răspunsurile date la întrebările după predicat: Ce lucrează George? Cetesce. Ce fac copiii aceia? Culeg mere. c) când pred. este un verb unipers.: Ninge, tună, plouă etc. În asemenea propoziții subiectul este cuprins în predicat și așa e de prisos a zice: Neaua ninge, plouă plouă etc.

Nota 3. Când persoana subiectului nu este determinată, recurgem la următoarele mijloce:

a) Predic. se pune în pers. III. plur.: Te cheamă la cină. Cum te cheamă? (adecă: omenii). Pe fratele tău îl bătura bine (adecă: omenii).

b) În proverbe, sentențe axiomatice etc. adese-ori se întrebuintează pers. II. sing., mai rar I. plur.: Ce înveți la tinerețe, seii la bătrînețe. Ce ție nu-ți place, altuia nu face. Să nu furi. Adese-ori suferim pentru alții.

O formă mai puțin recomandabilă este în acest caz exprimarea cu: omul: Ce învață omul la tinerețe, scie la bătrînețe. Omul, până nu slujesce, nu ajunge stăpân.

c) Predic. se pune în III. pers. sing. pasiv: Se zice, se aude, este constatat, se vorbește etc. După astfel de construcțiuni tot-deauna urmăzează o propoziție, ce ține locul subiectului (Vezi §. 33): Se dice, că nu este sat fără popă (Sl.).

D e p r i n d e r e a V. Analizați propozițiile următoare spunând, prin ce este exprimat subiectul în fie-care din ele: Lacomul se închină pântecului. Omul la mânie cade în nebunie. Scולה-te de dimineața. Nime nu moștensesc lumea. Tote merg bine [Od]. Sutele mărită pe slutele. Aii mai pățit-o și alții [C. Negr.]. Să lăsăm gluma [id.]. Să trăim de-acum în pace [id.]. Toți se împărățiară [id.]. Vi-nătorul se opresce [Od.]. La pașa vine un Arab [Coșb.]. Tuturora ne este de folos a cunoșce legile naturii. A cerceta școla regulat este datoria fie-cărui școlar. Cel din întunerec aii vedut lumină mare. Despre este cuvint ne-flexibil. C este a treia literă din alfabet. A muri pentru patrie este plăcut.

D e p r i n d e r e a VI. Alegeți din bucata x. toate subiectele arătând, prin ce parte a vorbirii este exprimat fie-care.

D e p r i n d e r e a VII. Scrieți 16 propos. simple, dintre cari în 3 subiectul să fie exprimat prin subst., în 6 printr'un nume substantival, în 3 prin verb. în infiu. ori partic., în 2 prin subst. cu prepos. și în 2 prin particule.

Recapitulațiune.

(§. 5.)

Prin ce se poate exprima subiectul? Exemple. În ce cas stă subiectul exprimat prin nume? Când rămâne subiectul neexprimat? Exemple. La ce mijloce recurgem, când persoana subiectului nu este determinată? Exemple.

Cap III.

Predicatul.

Predicatul se poate exprima:

1. Printr'un verb predic.: Copilul dorme. Sboră săgeța din arcu-i (Alex.).

2. Printr'un nume (subst., adiec., pron., num. în nom.): La noi e putred mărul (Mur.). Strugurii copți sînt dulci. Cicero a fost cel mai mare orator al Romanilor. Ioan este al cincilea în clasă. A noastră e isbânda (Alex.). Noi eram patru. Fuga e sănătoasă. Oia este animal de casă.

3. Printr'un verb în partic.: Viața acesta e trecătoare. Cărta este de incunjurat. Ceii silitori sînt de lăudat.

4. Printr'un verb în infin.: A muri este: a scăpa de năcazurii. (Conf. Mărtea este scăpare de năcazurii.) A cinsti pe alții este: a se cinsti pe sine.

5. Printr'un nume în genet.: Acestă pălărie este a lui Nicolae. Casa este a amândurora. Acel cal este al altuia. Aerul este al tuturora.

6. Printr'un subst. cu prepos.: Casa noastră e

de lemn. Pălăria ta e de pae. Acest plug e de fier. Omul acesta este din Berlin (= berlinez).

Observare. Numai predicatul exprimat prin verb. predic. (în cutare mod personal) constă dintr'o singură vorbă. (Vezi punctul a.).

În ori-ce alt cas predicatul se compune din 2 vorbe: nume predicativ și verb copulativ. — Cel mai usitat verb copulativ este: a fi. Ca verbe copulative se mai întrebuintează: a deveni, a se face, a rămâne, a se naște, a se numi, a se chema, a se alege, a păre, a eși, a se sci etc. Exemple: Cicero s'a numit părintele patriei. Școlarul leneș rămâne repetent. Tu te vei chema Petru. Negruț a fost ales învățator. Nime nu se naște învățat. El se crede prea învățat. Fratele tău pare cam năcăjit. Dușmanul a eșit învingător.

Nota 1. În fie-care propoziție trebuie să fie un verb (predicativ sau copulativ) în cutare mod personal, care sau singur (dacă e verb predic.), sau în unire cu altă vorbă să formeze predicatul. Exemple:

1. Fuga e sănătoasă.
2. Cântă cucul în virf de nuc.
3. S'a dus zăpada erii de pe'ninsul țării (Alex.).
4. Trăiască împăratul și Regele nostru!
5. Aș merge la biserică.
6. Mă vei fi așteptat mult.

Nota 2. Copulativul a fi une-ori rămâne neexprimat: Mulțimea copiilor, averea Românului. Vorbă multă săracie. Omul sănătos, sora luminos. Copilul rău, blăstăm-mul lui Dumnezeu.

Deprinderea VIII. Spuneți, prin ce este exprimat predicatul în fie-care din propozițiile următoare: Tote merg după neam. Gura aduce ura. Beția e ușa tuturor răutăților. Mulți copaci frumoși sint găunoși. Fapta bună-i o cunună. Lupta le e de mărte (Alex.). A doua baladă se numește Păunașul Codrilor (id.). Frunza'n codru s'a rărit (Bol.). Românul se renaște cu primăvara (Alex.). Tu ești de compătimit. E crud lupu'n turbare (Alex.). Calul e al mieu. Multe sint năcazurile dreptilor. Acest băiat este al fratelui meu. Țara este liniștită (C. Negr.). Veșmintele tale sint de lână. Acea carte este a lui Negulescu.

Deprinderea IX. Scrieți 14 propozițiuni, dintre cari în 2 predic. să fie verb (predic.), în 6 nume în nom., în 2 nume în genet., în 2 subst. în cas cu prepos. și în 2 verb în participiu.

Recapitulațiune.

[§. 6.]

Prin ce se poate exprima predicatul? Exemple. Când stă predicatul dintr'o singură vorbă? Când este predicatul exprimat prin 2 vorbe? Exemple. Ce este numele predicativ? Ce numim verb copulativ? Cări verbe pot fi întrebuintate ca copulative? Exemple. Cum se cunoște predicatul propoziției? Exemple.

Cap IV.

Concordarea predicatului cu subiectul.

Între subiect și predicat există strinsă legătură. Predicatul tot-deauna se concordă cu subiectul; a-nume:

1. Verbul (fie predic., fie copulativ) se concordă cu subiectul în număr și persoană, iar în gen numai la pasivul cu a fi: *Inimă se bătă tare*

în piepturile noastre (Ganea). Glumele acestea ușor se puteau întorce în rău. (ib.) Tu ești raza vieții mele. Voi veți da sémă înaintea lui Dumnezeu de toate faptele vóstre. Ai audít vreodată a lebedei cântare? (M. Cugl.). Fratele meu a fost ucis de niște tâlhari. Turcii aú fost bătúți de Eugen de Savoya la Zenta. Maria Teresia a fost atacată de mai mulți dușmani.

2. Numele predicativ, dacă este adiectiv, pronume, numer., partic., se concordă cu subiectul în număr, cas și gen. Ex.: Munții sint înalți. Marea este adâncă. Zilele erau plăcute. Regiunea era încântătoare. Locul acesta e năsipos. *A noastră e isbânda (Alex.)*.

3. Când substantivul în nom. este nume predic., se concordă cu subiectul în număr: Boul este animal rumegător. Volga este riul cel mai mare al Europei. Eschimoșii sint ómenii mici de statură. *Bóla lui e sănătatea noastră*.

Însă subst. mobile se concordă și în gen.: Dumnezeu e judecătorul tuturor ómenilor. Odată judecătore era o momită (Don.). Maria Teresia este fíca regelui Carol III. Iosif I. este fiul lui Leopold I. Octavian August a fost întâiul împărat al Romanilor. Victoria I. este împărătesa Indiei.

4. Când subiectul e un nume propriu plur., corect se aplică copulativul în plural, însă numele predicativ, dacă e subst., rămâne în sing.: Iașiul sint a doua capitală a României (nu: Iașiul este capitală). Carpații sint înalți. (nu: Carpații este înalți). Alpii sint o sistemă de munți. Paștile sint o sărbătoare creștinescă.

Nota. După subiect plur. predicativul, dacă e subst. colectiv, se pune în singular, când acesta o cere înțelesul logic al construcțiunii: Romanii aú fost un popor brav. Două-zeci de arbori încă nu sint pădure. Fórfecile sint o uneltă.

Observare. După subst. colective și partitive în sing., determinate de alt subst. în plur., predicatul de regulă se pune în plur. (Constructio ad synesin = construcție după înțeles). Ex.: *Mulțime mare de ómenii (= mulți ómenii) înarmați străbătură în cetate. O parte din ei (= câți-va) se depărtară. O cétă de Cazaci încunjură orașul*.

Asemenea și la exprimarea reciprocității: *Copiii răi se bat (= unul cu altul). Se uresc (= unul pe altul)*.

Ioan Petran.

(Va urma)

D I V E R S E.

* *Pré Sânția Sa*, domnul Episcop nou chirotonit al eparchiei gr. cat. a Lugojului Dr. Demetriu Radu călătorind din Transilvania spre Lugoj s'a reținut ieri înainte de amăzi în Arad. În scurtul timp cât l'a petrecut aici a cercetat pre Pré Sânția Sa domnul Episcop al Aradului Ioan Mețianu, și precum aflăm a cercetat pre mai mulți onorațiori din oraș.

† *Necrolog.* Afăm cu multă părere de rău înțetarea de viață a d-lui Dr. Gregoriu Onciul, eminentul oculist român din capitala Bucovinei. Regretatul doctor mersese la Bucuresci pentru a visita pe fratele său, dl Dr. Dumitru Onciul, profesorul de istorie dela facultatea de litere din capitală. După trei zile a avut nefericirea să cadă bolnav de tifus și la 16 Aprile tinărul medic și-a dat obștescul sfârșit la spitalul Colțea. Rămășițele pământesti au fost transportate în Cernăuți și înmormântate în cripta familiară.

Fie-i țărina ușora și memoria eternă!

* *Coșbuc premiat.* „Academia-Română“ din Bucuresți, care an de an împarte mai multe premii mari între autorii celei mai bune lucrări literare, a dat est an premiul cel mai mare de 12.000 lei (6000 fl.) d-lui George Coșbuc, celui mai talentat poet român astăzi în viață pentru traducerea „Aeneidei“ în versuri românești.

* *Mare nenorocire în Paris.* In 4 Mai s'a întâmpat în Paris ér o nenorocire înfiorătoare, Pe Piața mare numită „Ru-Goujou“ s'è ridicase o baracă uriașă de scânduri, în care s'è arangease un mare bazar, unde s'è vindeau și se arătau fel și fel de lucruri, venitul cărora s'è se dee spre scopuri de binefacere. Era frumos arangiat ca un parc, cu tufe, flori, prăvălii, șetre, fotografii etc. Aprópe 2000 de ómeni erau în baracă privind unele și altele. De-odată o flacără uriașă s'a ridicat în mijlocul baracei, fumul a început s'è întunece totul, scândurile uscate s'è ardă trosnind; mulțimea speriată s'è dea năvală spre esire, dar abia pe două uși putea eși, și s'a iscat o învălmășală, o larmă asurzitoare. Cei mai tari au eșit, cei mai slabi au căzut și au fost dripiți în picioare, alții cuprinși de foc și arși, și a fost acolo o arătare și o înfiorare ca de iad, unde „va fi vaet și scrișnirea dinților“. Peste 200 de ómeni, femei și copii au fost omoriți, și baraca a ars, căci uscată fiind, în 15 minute, a fost întregă mistuită de flacări.

* *Musica, remediul pentru bóle.* — Musica era considerată de Greci, ca un excelent remediul în contra ori-cărei contagiuni și Spartanii, în particular o întrebunțau pentru vindecarea epidemiilor.

Un statistician englez a descoperit de curând că studiul muzicei avea între alte proprietăți de igienă generală, darul de a desvolta craniul și mai cu semnă de a apăra ceea-ce e pe cap, si la care mai totă lumea ține foarte mult: pèrul.

Ast-fel pianul și vióra oprese căderea părului; violoncelul, contra-basul, harta mai vibrătoare, conserva capul; dar clarineta și trombonul sunt cu totul dezastróse și ar fi în stare să ucidă cu totul pe omul cel mai tare, numai în cinci ani.

Convocare.

Reuniunea învățătorilor gr. or. români din tractul Chișineului își va ține prima adunare ordinară de estimp la școla gr. or. română din Békés la 29 Mai n. 1897. pe lângă următoarea

Programă:

1. Participare în coropore la serviciul divin imbinat cu chemarea Duhului Sânt în Sta biserică locală diminéta la 8 óre

2. Intâlnirea la școla gr. or. română locală și ascultarea prelegerii practice a învățătorului local Florian Popoviciu din materialul prescriș pentru respectivele óre.

3. Deschiderea adunării prin președinte.

4. Reflecșiuni asupra prelegerii ținute.

5. Incassarea taxelor.

6. Raportul cassariului și a controlorului.

7. Cetirea eventualelor disertațiuni și a temelor restante.

8. Discusinni asupra cestiunilor școlare.

9. Propuneri și interpelari.

10. Staverirea locului adunării viitoare.

11. Incheierea adunării prin președinte.

Bichiș, la 14/2 Maiu 1897.

Florian Popoviciu,
președinte.

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școla conf. gr. or. micstă cl. I. și II. din B.-Comloș cu termin de recurgere și alegere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele: 300 fl. v. a. 3 orgini de paie, cuartir liber cu 2 chilii, tindă, cameră și 1/2 grădină intravilană.

Dela recurenți s'è pretinde: a produce documente despre cualificațiune conform prescrișelor Regulamentului și că stiu conduce cor vocal, cari adresate comitetului parochial s'è le substérnă Prea On. Domn Paul Miulescu, inspector școlar în B.-Comloș.

Alegéndul învățător și-va putea ocupa postul abia la 1 Septemvre a. c.

B.-Comloș, din ședința comitetului parochial gr. or. ținută la 15 Martiu 1897.

Ioan Ciordian, m. p.
preside.

Ialau Vuia, m. p.
notariu.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopresb. inspector școlar.

—□—

Pentru deplinirea parochiei din Cerneteaz (protopresbiteratul Timișorii). devenită vacantă prin réposarea parochului Ioan Lucuța, s'è escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în fóia diecesană „Biserica și Școla.“

Beneficiul: una sesiune parochială, stola și birul usuat, apum și folosirea cășii parochiale și a estravilanului aparținător la acesta — dau un venit anual de cel puțin 800 fl. v. a. Védava are drept la jumétatea venitului, asigurat prin §. 8 al Regulamentului pentru parochii.

Dela recurenți se cere cualificațiunea prescrișă prin § 15 din Regulamentul pentru parochii, lit. a), și încât nu s'ar presenta în număr de ajuns atari recurenți, s'è vor admite la candidare și recurenți cu cualificațiunea normată sub lit. b) din același §.

Recurenții vor avé să se presente cu observarea §-lui 18, din desnumitul Regulament, în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală înainte a legătorilor.

Dat, din ședința comitetului parochial, ținută în Cerneteaz, la 15/27 Ianuarie 1897.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. tractual: Dr. TR. PUTICI, m. p.

—□—

Incuvîntînd Veneratul Consistoriu diecesan îmbinarea postului preoțesc cu cel învățătoresc în parochia **Lăpușnic**, prin această se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare

Venitele preoțesci: Sesiunea parochială din 32 de jughere, bir câte o spene de cucuruz în bômbe dela fiecare numer de casă, stola usuată și o grădină intravilană de 1200. Salariu învățătoresc: în bani gata 120 fl.; dela fie-care numer de casă câte o spene de cucuruz în bômbe, 4 jughere pămînt, 24 metri de lemne din cari se va încălzi și școla, pașal pentru conferințe 5 fl.; pentru scripturistica 5 fl. și cuartir liber cu grădină.

Recurenții petițiunile lor ajustate cu documintele despre cualifițiunea preoțescă și învățătorescă au se le substernă până la terminul susindicat, oficiului protopresbiteral gr orient. român în Belincz.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU**, m. p. protopresbiter.

—□—

Să escrie concurs pentru deplinirea definitivă a postului învățătoresc din **Cladova**, inspectoratul Radnei (comitatul Aradului) cu termen de alegere pe ziua de **8/20 Iunie 1891** adevă pe Dumineca Mare.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: a) În bani gata din speșele cultului — 253 fl. v. a. b) Din rebonificarea pășunii de izlaz — 12 fl. v. a. dacă n'are vite; c) Din competența de lemne din pădurea com. 12 fl. v. a. seu lemnele; d) Din arînda pămîntului învățătoresc dela com. 8 fl. 30 cr.; e) Pentru 2 stîngeni de lemne pentru învățător — 14 fl. v. a. bani gata. Êră pentru sala de învețămînt 4 stîngeni aduse în ocolul școlii de comună din speșele cultului; f) Una grădină de deal. — Venitul ei în preț de 5 fl. v. a.; g) Cuartir în edificiul școlii. 1 chilie, culină, grajd, și grădină de legumi; h) Dela înmormîntări mari unde va fi poftit 50 cr. Care venite la olaltă computate dau un venit anual în suma de 304 fl. 10 cr. v. a. — Contribuția după pămînturile învățătoresci o va supporta învățătorul.

Pentru această plătă alesul învățătoriu va fi îndatorat a conduce strana fără altă remunerațiune, și a-se îngriji de curățirea și curatorul școlii.

Dela recurenții se recere să fie preparanți absoluți provăduți cu testimonie de cualificațiune și din limba maghiară, se producă atestat despre purtarea morală, decă a servit unde-va ca învățătoriu. — Și nainte de alegere se-se prezenteze în vre-o Duminecă seu sêrbătore la s. Biserică din loc pentru a-și arêta desteritatea în cântare și tipic.

Dat în Cladova la 23 April st. vech. 1897.

Mihail Jurca, m. p.

presidele comitetului paroch.

Iefta Dascal, m. p.

notariul comit. paroch.

În conțelegere cu: **VASILE BELEȘ**, m. p. protopop.

—□—

Neputîndu-se ține alegerea de preot la **Chertiș** în urma publicării primului concurs, — acum adouă-ôră se escrie concurs pe parochia din această comună și încă ameliorîndu-se dotațiunea la 610 fl. — parochia a ajuns la clasa a două conform următorelor venite:

a) una sesiune pămînt parochial 320 fl.; b) stolele fac 140 fl.; c) două grădini 40 fl.; d) birul parochial 110 fl.; și cuartir liber în casa parochială.

Recurenții sub durata de **30 zile** dela prima publicare vor avé a se presenta vre-odată în biserică, êră

recursele le vor substerne pe calea P. On. Oficiu protopresbiteral din Buteni (Butyin, Arad m.)

Chertiș, la 17 April 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **CONSTANTIN GURBAN**, protopresbiter.

—□—

Pentru postul de preot-învățătoriu în **Paiușeni** prin această se escrie concurs până la **30 de zile** dela prima publicare.

Venitele sunt a) una sesiune pămînt preoțesc 80 fl.; 2) două grădini 25 fl.; 3) bir dela 130 case 130 fl.; 4) stole 150 fl.; 5) plata învățătorescă 100 fl. 6) bucate învățătoresci 13 șinice 52 fl.; 7) fasole 2 măsuri 4 fl.; 8) 5 stîngini de lemne anume pentru învățătorul 25 fl. — Suma 566 fl. și cortel liber cu două chilii și alte supraedificate.

Recurenții în acest restimp se vor presenta vre-odată la biserică și pe calea P. On. Oficiu protopresbiteral din Buteni (Butyin Arad m.) și-vor substerne recursese sale.

Paiușeni, la 15 April 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **CONSTANTIN GURBAN**, protopresbiter.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Din partea comitetului parochial gr. or. din comuna **Șiria-Világos** — se aduce la cunosainta publică, că pentru efectuarea lucrărilor de renovarea edificiului bisericii gă. or din Șiria, — pre basa ordinațiunei aprobătore a consistoriului diecesan, și proiectele speselor renovarei proiectate cu 3664 fl. 42 cr. se va ține licitațiune publică minuendă în **11/23 Mai 1897**, după amedăși la două ôre, în școla centrală gr. or. din Șiria-Világos.

Planurile, proiectele speselor renovarei, și condițiunile de licitațiune, se pot vedé în tôte zilele dela 8—12 ôre antemeridiane, și dela 2—5 ôre postmeridiane, la oficiul parochial gr. or. în Șiria-Világos.

Dat în Șiria-Világos, în 14/26 Aprilie 1897.

Stefan Antonescu, m. p.

președinte comit. par.

—□—

Comitetul parochial gr. or. rom. din **Berechiu**, ettul Arad protopopiatul Boroșineu, conform planului și preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistoriu din Arad. Nr. 2017 și 2162 din 1897; escrie concurs de licitațiune minuendă publică, pentru edificarea de nou a St. Bisericii. — Prețul de esclamaré e 9350 fl. v. a., care licitațiune se va ține în biserică din comuna subsemnată, în **11/23 Mai a. c.**

Sé aviséză deci întreprinzetorii, cari doresc, edificarea sus espusă a se presenta la licitare pe terminul hotărît, provăduți cu vađiul de 10% dela prețul esclamarii.

Planul, specificarea speselor și celela te condițiuni se pot vedé, ori când la oficiul parochial.

Comitetul parochial, își rezervă dreptul a se pronunța asupra ofertelor după licitațiune.

Berechiu, la 24 Aprilie (6 Mai) 1897.

Ioan Popoviciu, m. p.

preș. com. parochial.